KOGO DZIŚ STRZEŻE PIES ROSZEK I KTÓRY JAN MA MODNE BUTY

Kapliczka w Grzywnie zwieńczona jest metalową chorągiewką

Figurka Matki Bożej z kapliczki w Głuchowie

Przydrożne kapliczki i krzyże silnie wplotły się w krajobraz naszej małej Ojczyzny, budowano je w miejscach znaczących, np. na rozstaju dróg, wyznaczały granicę pomiędzy terenem zabudowanym a nieznanym, opanowanym przez złe duchy. Wiele z nich powstało jeszcze przed wojną, a umieszczona datacja wskazuje na ich odbudowę.

Św. Jan Nepomucen chroni pola i zasiewy przed powodzią i suszami, jest patronem życia rodzinnego. Urodził się w Nepomuku w Czechach, był doktorem prawa i jednocześnie przeciwnikiem króla Wacława, który prowadził hulaszczy tryb życia.

Jan został uwięziony i torturowany za to , że ośmielił się skrytykować władcę. Wyrwano mu język, palono ogniem. Na koniec utopiono go z kamieniem u szyi. W chwili jego śmierci na niebie miało pokazać się pięć gwiazd symbolizujących pięć cnót męczennika.

Św. Nepomucen ukazywany jest w tradycyjnym birecie na głowie, w modnych butach, w pelerynie do łokci, z zarostem na twarzy, w białej komży i białym kołnierzyku (Nawra) lub w befce - krawacie szat liturgicznych (Pluskowęsy), w otoczeniu pięciu gwiazd (w Nawrze - dwie uszkodzone, w Pluskowęsach- brak).

Żył niegdyś święty Roch, przemierzał drogi całego świata i leczył ludzi oraz bydlęta z wścieklizny i innych chorób. Szedł zawsze za psem, który zwał się Roszek, a którego kochał bardzo, gdyż pies uratował mu życie. Pies był niezwykły, lizał rany, które pielęgnował jego pan i rany zamykały się na zawsze. Roch i Roszek nigdy się nie rozstawali. Pan Bóg nagrodził Rocha i Roszka za udzielanie ludziom pomocy - wpuszczając ich do swej niebieskiej krainy...

Św. Roch bronił przed wszelkimi chorobami, szczególnie zakaźnymi, był opiekunem zwierząt domowych. Święty ukazywany jest jako żebrak, wędrujący z psem, który liże jego rany.

Św. Roch i Roszek w Kuczwałach

„Panienka z chmur” - film z Pluskowęs

Antonina Kalkstein - jako wdowa po Antonim gospodarowała na majątku w Pluskowęsach po śmierci swego męża od 1919 r. do roku 1940. Z akt urzędowych wynika, że na przełomie lat 20 - tych i 30- tych Antonina przebudowała czworaki, usytuowane przy drodze prowadzącej do pałacu, prowadziła aktywne życie towarzyskie, a także gościła u siebie ekipę filmową toruńskiej wytwórni Marwin-Film założonej w grudniu 1929 roku przez B. Marwińskiego. Nakręcona w Pluskowęsach „Panienka z chmur” była pierwszym w Polsce filmowym melodramatem.

Antonina Kalkstein

Przedwojenny widok na pałac w Pluskowęsach

Lili (w środku) i ekipa filmowa

Pocztówka z Pluskowęs pokazuje naszą „Panienkę z chmur” - Lili Dorey

Tytułowa panienka to Ada Roszkowska, która jako jedynaczka bogatego ziemianina od lat żywi miłość do młodego architekta - Jerzego Łąckiego, jednocześnie chce zdobyć laury sportowe. Film pokazuje dalsze dzieje miłości tejże pary, rejestrując jednocześnie widoki m. in. przedwojennych Pluskowęs. Zachowały się do dziś recenzje filmu wydrukowane w „Słowie Pomorskim”. Uwagę zwraca pochlebna opinia wobec głównej aktorki ukrytej pod pseudonimem artystycznym - Lili Dorey. W „Nowościach” z 2012 r. zostało opublikowane archiwalne zdjęcie prezentujące ekipę z Pluskowęs, biorącą udział w pracach nad „Panienką...”. W centrum siedzi Lili.

Największe zjednoczone teatry świetlne Torunia!

ŚWIATOWID Dziś w piątek rewelacyjna premiera!

Najnowsze arcydzieło filmowe, **Dolores Del Rio**, wzięci ostatniej, przebojowej kreacji sezonu p. t.

„DZIKA MIŁOŚĆ”

fascynujący dramat rozpętanych namiętności rozgrywający się na tle dzikiej przyrody karpackiej. — **Do tego nadprogram!**

Początek o godzinie 5-tej, 7-mej i 9-tej.

PALACE Dziś i w dni następne!

I. wielki film toruńskiej wyt. Marwin-Film

„Panienka z chmur”

melo-dramat sensacyjno-sport. w 9 akt. W roli główn. czarująca torunianka **Lili Dorey (?)** oraz szereg adeptów wytw. „Merwin-Film”.

Bilety ulgowe i wolnego wstępu do niedzieli włącznie nieważne.

„Słowo Pomorskie” z 7.12.1929 r.

Widowiska świetlne.

„Panienka z chmur”. Oddawna oczekiwany film „toruński” (zrobiony przez miłocicianą wytwórnię toruńską „Marwin-film”) wreszcie znalazł się w ub. czwartek 5 bm. na ekranie kina „Palace”. Piszący te słowa szedł do kina na 1-y seans „Panienki” z pewnem niedowierzaniem, doznał jednak b. miłego rozczarowania: film „Panienka z chmur” całkowicie rehabilituje toruńską wytwórczość filmową i stawia na nogi jej reputację, nadwątloną przez niefortunne poczynania różnych innych wytwórni, które na gruncie naszym sił swoich próbowały. Dusza całego tego przedsięwzięcia p. Bern. Marwiński pomyślnie złożył egzamin jako reżyser i jako organizator, zwłaszcza, gdy się weźmie pod uwagę, że rozpęd swój hamować musiał stosownie do ram nikłych możliwości finansowych.

„Słowo Pomorskie” z 7.12.1929 r.

źródło: „Słowo Pomorskie” 7.12.1929; „Nowości” 3.10.2012, www.fotopolska.pl; Chrostowska, Zobolewicz, Pluskowęsy, Toruń 2000; zb. pryw. Łaukajtys.

W KOBIETACH SIŁA

Koło Gospodyń Wiejskich w Zelgnie należy do najstarszych w okolicy, a jego historia sięga 1928 r. Wówczas to zorganizowano kursy kroju i szycia, oszczędnego gospodarowania, gotowania i pieczenia oraz przetwórstwa warzywno - owocowego, higieny i zdrowia. Po II wojnie światowej KGW pod kierownictwem Cecylii Majsak wznowiło swą działalność w 1946 r. Ze względu na trudności lokalowe 18 członkiń spotykało się w prywatnych domach przy lampach naftowych. Wzorem dawnych obyczajów kobiety pożytecznie wypełniały czas po ciężkiej pracy.

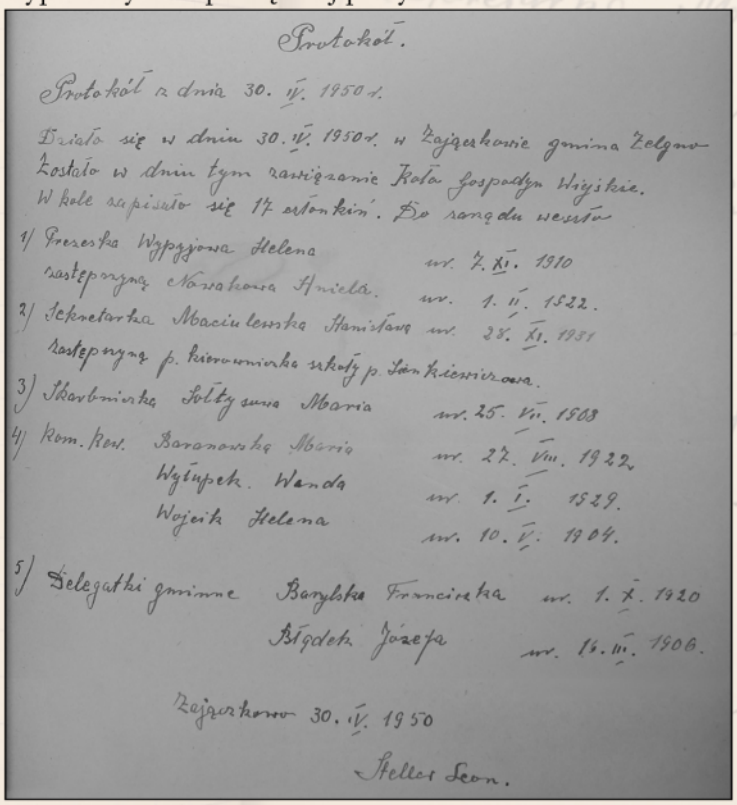

Protokół.

Protokół z dnia 30. IV. 1950 r.

Działo się w dniu 30. IV. 1950 r. w Zajączkowie gmina Żelgno. Zostało w dniu tym zawiązane Koła Gospodyń Wiejskie. W kole zapisało się 17 członkiń. Do zarządu weszły:

1/ Prezeska Wypyjowa Helena ur. 7. XI. 1910
następczyni Nowakowa Aniela. ur. 1. II. 1922.
2/ Sekretarka Maciulewska Stanisława ur. 28. XI. 1931
następczyni p. kierowniczki szkoły p. Sienkiewiczowa.
3/ Skarbniczka Sołtysowa Maria ur. 25. VII. 1903
4/ Kom. Rew. Baranowska Maria ur. 22. VIII. 1922.
Wyłupek Wanda ur. 1. I. 1929.
Wojcik Helena ur. 10. V. 1904.
5/ Delegatki gminne Barylska Franciszka ur. 1. X. 1920
Błądek Józefa ur. 14. III. 1906.

Zajączkowo 30. IV. 1950

Keller Leon.

Cztery lata później - kierując się wzorem Zelgna - własne koło KGW założyły mieszkanki pobliskiego Zajączkowa. W Archiwum Państwowym w Toruniu zachował się protokół jego założenia. Na odręcznie zapisanym w 1950 r. dokumencie odnajdujemy nazwiska działaczek: Helena Wypyjowa, Aniela Nowakowska, kierowniczka szkoły- Sienkiewiczowa, Maria Sołtysowa, Maria Baranowska, Wanda Wyłupek, Helena Wójcik. Ponadto w zebraniu założycielskim uczestniczyły dwie delegatki gminne: Franciszka Barylska oraz Józefa Błądek.

KGW z Zelgna stało się w kolejnych latach jedną z prężniej działających grup kobiecych w gminie. W roku 1962 odnotowano utworzenie koła hodowców drobiu, przeprowadzenie licznych kursów m. in. garmażeryjnego i kwiatowego oraz organizację wieczorku tanecznego, w którym wzięła udział...Kubanka. Prawdopodobnie jej obecność wiązała się bezpośrednio z pojawieniem się obcokrajowców zatrudnianych w chełmżyńskiej cukrowni.

Zima stulecia przypadająca na przełom 1978 i 1979 r. nie przeszkodziła gospodyniom w przygotowaniu uroczystości 50- lecia istnienia koła w Zelgnie. Środkiem lokomocji stały się wówczas sanie. (Na zdjęciu: J. Narloch, Z. Marzec i S. Landoch). Kryzys oraz lata transformacji były czasem, gdy KGW Zelgno zawiesiło swoją działalność. Przełomem stał się rok 1998, kiedy to członkinie KGW i Rada Sołecka świętowała otrzymanie z rąk wójta- Jacka Czarneckiego- świetlicy wiejskiej.

źródło: APT, Gminna Rada Narodowa w Zelgnie, sygn. 11, Kronika KGW w Zelgnie

Energia w naszej gminie

Szybki rozwój elektrowni w Europie nastąpił w latach 90- tych XIX wieku, kiedy to po raz pierwszy została przesłana na skalę przemysłową energia elekryczna z miejscowości Lauffen w Szwajcarii do Frankfurtu nad Menem w Niemczech. W kolejnych latach na ziemiach polskich powstało kilkanaście elektrowni cieplnych. Jedną z nich była elektrownia Cukrowni Chełmża z 1888 r.,produkująca energię na potrzeby zakładu. Drugim etapem elektryfikacji było utworzenie elektrowni miejskich. W wyniku działań wojennych, w roku 1945, tylko 9% ogółu wsi w Polsce miało dostarczaną energię elektryczną. Przełomowym momentem dla rozwoju sieci wiejskiej był rok 1950, kiedy to w ramach Planu Sześcioletniego uchwalono powszechną elektryfikację wsi. Zelgno stało się wkrótce pierwszą zelektryfikowaną wsią w powiecie toruńskim. Dokonano tego wspólnym wysiłkiem: miejscowe gospodynie zorganizowały darmowe posiłki, udzielały noclegów pracownikom Energetyki. W archiwum zachował się fragment konspektu przemówienia na sesję Gminnej Rady Narodowej w Zelgnie w 1952 r., wykazującego postęp w zakresie dostaw prądu.

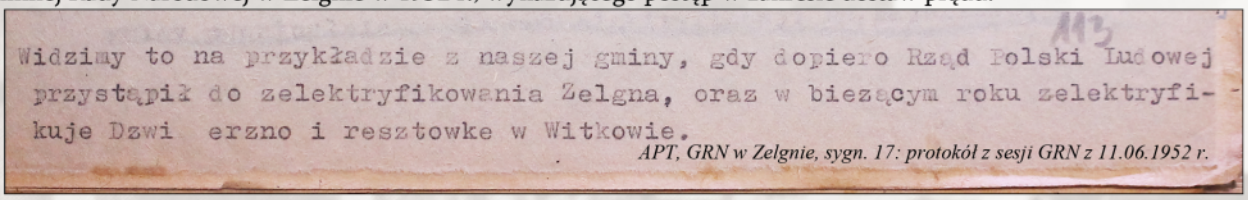

Widzimy to na przykładzie z naszej gminy, gdy dopiero Rząd Polski Ludowej przystąpił do zelektryfikowania Zelgna, oraz w bieżącym roku zelektryfikuje Dzwi erzno i resztowke w Witkowie.

APT, GRN w Zelgnie, sygn. 17: protokół z sesji GRN z 11.06.1952 r.

W latach 50- tych gwałtownie wzrastało zapotrzebowanie na energię elektryczną, Jej dostępność znacząco poprawiała komfort życia rolników, skutkiem czego wkrótce w domostwach zaczęły pojawiać się nowe elementy wyposażenia, m. in. radia.

Elektryfikacja na terenie gminy, lata 50-te

Mieszkaniec przy radioodbiorniku

Wszak pierwszy program telewizyjny uruchomiono w Polsce w 1952 r., to jednak odbiornik telewizyjny nadal pozostawał w sferze marzeń przeciętnego mieszkańca. W połowie lat 60- tych telewizory posiadały najczęściej świetlice. Z zachowanego protokołu z sesji Gminnej Rady Narodowej w Zelgnie z roku 1963 wynika, że oglądanie programu telewizyjnego miało stać się elementem integrującym lokalną społeczność. (Fotokopia ilustruje oryginalną pisownię).

Radny [redacted] zaproponował aż eby Prezydium G.R.N. porozumiało się z O.S.P. w Grzegorzu w której i on jest członkiem by straż pożarna oddała swój telewizor do świetlicy gromadzkiej w Grzegorzu i napewno Straż pożarna zgodzi się na przekazanie wymienionego telewizora od świetlicy. Radio to jest już żeczą przestażałą i ma go każdy w domu a telewizora każdy nie jest w stanie sobie kupić i chętnie do świetlicy pujdzie obejżeć program w każdej wolej chwili.

APT, PGRN z Zelgnie, sygn. 5: protokół z sesji z 15.05.1963 r.

W okresie od 1960 do 1995 r. na naszym terenie odnotowano ponad dziewięciokrotny wzrost użycia energii. Idąc na przeciw rosnącym oczekiwaniom Gmina Chełmża upowszechnia na swoim terenie nowoczesne rozwiązania dla instalacji elektrycznej i cieplnej.

Fotowoltaika w Gminie Chełmża

Obecnie w gospodarstwach upowszechniane są systemy fotowoltaiczne, których zadaniem jest przetwarzanie światła słonecznego na energię elektryczną.

Świetlica gminna w 1974 r. , w tle - telewizor.